

Besluit strekkende tot het verlengen van de accreditatietermijn tot in totaal zes jaar van de opleiding hbo-bachelor Milieukunde van de Hogeschool Van Hall Larenstein

datum	29 mei 2015	
onderwerp	Definitief besluit accreditatie hbo-ba Milieukunde van de Hogeschool Van Hall Larenstein (003435)	
uw kenmerk	2014-1287	
ons kenmerk	NVAO/20151379/ND	
bijlagen	3	
Gegevens		
Naam instelling	:	Hogeschool Van Hall Larenstein
Naam opleiding	:	hbo-bachelor Milieukunde (240 ECTS)
Datum aanvraag	:	12 november 2014
Graad opleiding	:	Bachelor of Science
Varianten opleiding	:	voltijd, deeltijd
Extra	:	Associate degreeprogramma: Integrale Handhaving Omgevingsrecht (vt en dt, sinds 2007) Duurzame Watertechnologie (dt, sinds 2010) Duurzame Bodembeheer (dt, sinds 2010)
Afstudeerrichtingen	:	Energie en Klimaat (vt en dt) Watertechnologie en – kwaliteit (vt) Natuur en Milieu (vt en dt)
Locatie opleiding	:	Leeuwarden
Datum goedkeuren	:	
Panel 1 ^o beoordeling	:	17 juli 2012
Datum goedkeuren	:	
Panel 2 ^o beoordeling	:	22 april 2014
Datum locatiebezoeken	:	17 en 18 oktober 2012 1 ^{ste} beoordeling
Datum visitatierapport	:	december 2012 1 ^{ste} beoordeling
Accreditatiebesluit NVAO	:	Besluit van 8 oktober 2013 looptijd accreditatie van 1 januari 2014 tot en met 31 december 2014
Datum locatiebezoek UOB ¹	:	10 -12 juni 2014
Datum visitatierapport	:	22 oktober 2014

¹ UOB = uitgebreide opleidingsbeoordeling

De opleiding is in eerste instantie beoordeeld volgens het kader van de beperkte opleidingsbeoordeling. Dit heeft geresulteerd in een besluit van de NVAO van 8 oktober 2013. Na intrekking van de aanvraag voor de instellingstoets is de opleiding beoordeeld op basis van de aanvullende uitgebreide opleidingsbeoordeling. Daarbij beoordeelde het panel de standaarden die al in de eerste beoordeling aan de orde zijn geweest niet opnieuw. Bij de eerste beoordeling heeft de NVAO bij brief van 29 mei 2013 de instelling aanvullende informatie gevraagd over de deeltijdse variant van de opleiding. Bij brief van 12 juni 2013 heeft de NVAO de aanvullende informatie ontvangen.

In het NVAO besluit van 8 oktober 2013 is ook een besluit genomen over het toekennen en de termijn van het bijzonder kenmerk duurzaamheid. Dat besluit blijft onverkort van kracht.

Beoordelingskaders

- Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (Stcrt. 2010, nr 21523) alsmede het Protocol toetsing Associate-Degreeprogramma door de NVAO.
- Beoordelingskader voor de uitgebreide opleidingsbeoordeling van de NVAO (Stcrt. 2010, nr 21523).
- NVAO | Protocol aanvullende beoordeling | 17 juni 2013.

Bevindingen

De NVAO stelt vast dat in beide visitatierapporten en de aanvullende informatie deugdelijk en kenbaar is gemotiveerd op welke gronden het panel de kwaliteit van de opleiding voldoende heeft bevonden.

Advies van het visitatiepanel van het eerste visitatiepanel van december 2012

Samenvatting bevindingen en overwegingen van het panel (hierna ook: de commissie).

Hogeschool Van Hall Larenstein is een hogeschool die zich met het opleidingsaanbod richt op natuur en omgeving, de gezondheid van mens en dier en verantwoord ondernemerschap. De bacheloropleiding Milieukunde kent een voltijd- en een deeltijdvariant. Aan de bachelor zijn ook nog drie Associate degree (Ad) deeltijdprogramma's verbonden: Integrale handhaving omgevingsrecht, Duurzaam bodembeheer en Duurzame watertechnologie.

De opleiding kenmerkt zich in de ogen van de commissie als een goede, stabiele opleiding, die goed verankerd is in het werkveld.

De beoogde eindkwalificaties

De commissie kwalificeert de beoogde eindkwalificaties als voldoende.

De opleiding heeft haar eigen eindkwalificaties opgesteld met als basis het beroepsprofiel Milieukundig Adviseur (Intersectoraal Overleg Milieukunde, 2002), haar visie op het werkveld en de algemene hbo-competenties. De opleiding betreft het beroepenveld via de Externe Adviescommissie bij het formuleren en verfijnen van de eindkwalificaties en heeft plannen om het werkveld systematischer bij het programma te betrekken. Daarmee zijn de eindkwalificaties voldoende afgestemd op het beroepenveld en heeft de opleiding laten zien hoe zij betrokken is bij het actualiseren van de eindkwalificaties.

De eindkwalificaties zijn geformuleerd als competenties, nader uitgewerkt in zogenaamde competentie-kaarten. Per competentie zijn drie niveaus van beheersing uitgewerkt, geconcretiseerd met behulp van beheersingsindicatoren. Met de uitwerking op de

Pagina 3 van 11 competentiekaarten laat de opleiding zien hoe de Dublin Descriptoren afgedekt worden in de eindkwalificaties op niveau 3 'Excellent' voor het bachelor niveau. De niveaoverschillen in de beheersindicatoren zijn voldoende geconcretiseerd, zodat de opleiding laat zien dat zij de eindkwalificaties voor de Associate degree af kan toetsen op niveau 2 'Ervaren'.

De onderwijsleeromgeving

De commissie kwalificeert de onderwijsleeromgeving als goed.

De opleiding heeft een programma ontworpen dat is toegesneden op de verschillende doelgroepen van de opleiding, waarmee de opleiding aansluit bij de specifieke situatie van voltijd-, deeltijd- of Ad-student. De opleiding heeft een competentie- matrix gemaakt met daarin een overzicht hoe de verschillende modules bijdragen aan het realiseren van de competenties. De commissie is van oordeel dat dit overzicht laat zien dat alle competenties door de programma's van de opleidingsvarianten worden afgedekt.

Internationalisering is in het huidige curriculum geen expliciet speerpunt, hoewel er wel het nodige gebeurt. De commissie steunt het voornemen om internationalisering meer aandacht te geven. De actieve verbinding met het werkveld en de samenwerking met de lectoraten zorgt ervoor dat de actualiteit van het programma geborgd is. De opleiding is voornemens deze samenwerking verder uit te bouwen, zodat de studenten in betekenisvolle leeromgevingen hun competenties verder kunnen ontwikkelen. De commissie merkt op dat dit concept Community-leren past in de onderwijsontwikkeling van de opleiding, maar dat het ook nog sterk in de denkfase verkeert.

De studenten volgen een breed programma, waarin zij hun eigen weg kunnen zoeken qua modules, stages, minor en afstudeeropdracht. De studiebegeleiders adviseren de studenten goed over de vele mogelijkheden en over doorstroommogelijkheden, zodat de studenten hun weg kunnen vinden.

De docenten van de opleiding zijn goed opgeleid; ze combineren vakinhoudelijke kennis met een grote mate van praktijkgerichtheid. Ze werken goed samen, ook met andere opleidingen en met de lectoraten. De studenten zijn enthousiast over de betrokkenheid, deskundigheid en praktijkkennis van de docenten. De faciliteiten van de opleiding zijn up to standard voor de ambities van de opleiding.

De toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De commissie kwalificeert deze standaard als goed voor de bachelor opleiding en als voldoende voor de Ad opleidingen.

In het systeem van de opleiding staat in de modulewijzers beschreven wat de leerdoelen zijn en hoe deze getoetst worden. De opleiding hecht aan de kenniscomponent in de modules, dat komt terug in de toetsing middels tentamens. Beroepsproducten worden getoetst met een verslag of een presentatie. De meeste docenten lopen al lang mee in de opleiding, zij stemmen de toetsing onderling af. De Examencommissie en de Curriculum- en Toetscommissie zijn doende hun nieuwe rol in te vullen, in aansluiting op het VHL toetsbeleid. De opleiding voert een goede procedure uit om toepasselijke assessments af te nemen bij de propedeusestudenten voltijd; bij de deeltijd- en bij de Ad-studenten vindt het assessment plaats in het tweede jaar. De Action Learning procedure voor deeltijdstudenten is passend en omvat een originele combinatie van SLB en toetsing. De studenten krijgen duidelijke informatie over de leerdoelen en de toetsing per module en herkennen de relevantie van de toetsen. De afstudeerwerken van de voltijd- en deeltijd bachelorstudenten laten over het geheel genomen een goed niveau zien, qua denkkraft, methodische aanpak

Pagina 4 van 11 en qua praktijkgerichtheid. De beoordeling weerspiegelt het niveau van het eindwerkstuk, waarbij de commissie het positief vindt dat er relatief weinig studenten met een 6 afstuderen. Het vernieuwde beoordelingsformulier voor het afstuderen is een verbetering, onder andere vanwege een expliciete nadruk op de individuele beoordeling van de student. De werken van de Ad-programma's zijn onderling verschillend qua opzet en complexiteit, en laten in samenhang met het assessment het competentieniveau 2 zien.

Aanbevelingen van de commissie

Naast bovenstaande positieve opmerkingen, noteert de commissie ook enkele zaken voor verdere verbetering.

De opleiding voert als motto 'Kies je eigen weg in Milieukunde'. Het visitatiepanel merkt op dat de nadruk op de breedte van het domein en de keuzevrijheid van de studenten tot de discussie kan leiden of een stage- of afstudeerwerkstuk met bijvoorbeeld een marketing aspect nog wel tot het domein Milieukunde behoort, of dat het eerder onder het domein marketing of consumentengedrag valt met een milieukundig aspect. De commissie vindt dat de opleiding hierin haar grenzen dient te benoemen.

De commissie merkt op dat de opleiding meer sturing kan geven aan het ontwikkelen van de verschillende vaardigheden om in projecten te werken. Op dit moment wordt er beperkt op gestuurd dat studenten actief verschillende projectrollen vervullen; het zou mogelijk zijn dat een student vooral in de eigen voorkeursrol acteert. De commissie vindt het belangrijk dat studenten in dezen bewust bij tijd en wijle uit hun comfortzone gehaald worden.

Aanbevelingen NVAO

De NVAO heeft aanvullende informatie opgevraagd met betrekking tot de deeltijdvariant van de opleiding. Op basis van het beoordelingsrapport en de aanvullende informatie beveelt de NVAO de opleiding aan inzichtelijker te maken dat de EC's verworven worden op grond van aangetoonde competenties vanuit de werkervaring van de student. De NVAO beveelt daarbij aan deze EC's jaarlijks achteraf toe te blijven kennen, als de student, op basis van opleidingsrelevant werk, blijkt te voldoen aan de eisen die gesteld zijn.

Advies van het tweede visitatiepanel van 22 oktober 2014

Hogeschool Van Hall Larenstein (VHL) richt zich met het opleidingsaanbod op de ontwikkeling van een duurzame samenleving op de domeinen Animals and Business, Delta Areas and Resources en Food and Dairy.

De opleiding Milieukunde richt zich op de milieucompartimenten water, bodem en – in mindere mate – lucht, en hun samenhang met de levende organismen. Het sluiten van kringlopen ten behoeve van een duurzame ontwikkeling is een andere invalshoek van de opleiding, die het duurzaamheidsprincipe: people, planet, profit, centraal heeft staan en daarvoor het bijzonder kenmerk 'duurzaamheid' behaald heeft.

De bijna 200 voltijdse studenten en ongeveer 100 deeltijdse studenten werken na afstuderen voornamelijk in de rol van adviseur of, minder vaak, als manager of onderzoeker. Binnen de opleiding heeft de student nu de keus uit diverse specialisaties, te weten Energiemanagement en klimaat (vt en dt), Natuur en milieu (vt en dt), Watertechnologie en –kwaliteit (vt), milieucriminologie (vt) of milieutechnologie (dt).

Bovendien zijn er drie Associate degree (Ad) deeltijdprogramma's: Integrale handhaving omgevingsrecht, Duurzaam bodembeheer en Duurzame watertechnologie.

De opleiding is verbonden met de Centres of Expertise Watertechnologie en Biobased Economy en de daaraan gelieerde lectoraten.

Hieronder volgt een samenvatting van de oordelen per standaard en het samenvattend oordeel.

Allereerst wil het panel een aantal opmerkingen maken.

Het panel spreekt zijn waardering uit voor de kritische reflectie. Deze was niet alleen informatief maar zeker ook zelf-kritisch en reflectief. Zowel de documentatie als de open gesprekken hebben ertoe geleid dat het panel zich een goed beeld kon vormen van de situatie.

Het viel het panel op dat de studenten die zij gesproken heeft zich veilig voelden en zonder schroom of tekenen van stigmatisering spraken over hun functie-beperkingen. Het panel vindt dit een compliment waard; niet alleen voor de betreffende studenten maar ook voor begeleiders, docenten en medestudenten die gezamenlijk een sfeer van respect en openheid weten te scheppen. Hieronder de oordelen per standaard.

Standaard 6 en 12: Begeleiden van studenten met een functiebeperking

De ambitie van de hogeschool om op het gebied van begeleiding van studenten (met een functie-beperking) tot de top 3 hogescholen in Nederland te behoren is duidelijk waarneembaar in de opzet en uitvoering van de begeleiding. Naast het duidelijk in kaart hebben van de verschillende doelgroepen heeft de hogeschool de begeleiding van studenten met een functie-beperking (FB) gestroomlijnd door daar waar maatwerk nodig is maatwerk te leveren en daar waar standaardoplossingen voldoen deze grondig uit te voeren.

In de begeleiding staat de zelfregie van de student centraal en blijft de begeleiding beperkt tot de studie, met mogelijke doorverwijzing naar anderen voor zaken die niet direct de studie betreffen. Het panel onderschrijft deze uitgangspunten en focus van harte.

De opleiding Milieukunde Leeuwarden en de Ad-programma's Integrale Handhaving Omgevingsrecht, Duurzame Watertechnologie en Duurzaam Bodembeheer.

Het systematisch vastleggen van afspraken omtrent begeleiding in een contract en het toetsen van het contract aan bijvoorbeeld het Onderwijs- en Examenreglement (OER) vindt het panel getuigen van de gedegen aanpak. Ook het laten tekenen van het contract door de verschillende partijen, die elk een eigen verantwoordelijkheid hebben, vindt het panel sterk. Het decanaat heeft voor specialistische hulp een lokaal medisch-sociaal netwerk achter de hand.

De informatievoorziening op studievoortgangsgebied laat te wensen over. Omdat de hogeschool hiervoor een verbetertraject opgezet heeft en omdat de overige voorzieningen prima in orde zijn, komt het panel voor deze standaarden voor de opleiding en de Ad-programma's, de locatie Leeuwarden tot het oordeel 'goed'.

Standaard 8: Personeel

Het personeelsbeleid is hogeschoolbreed vastgesteld en geïmplementeerd. Het panel constateert dat het hogeschoolbrede personeelsbeleid en de doorwerking daarvan in de opleidingen duidelijk waarneembaar zijn op zowel individueel niveau als in teamverband. Het personeelsbeleid is eveneens zichtbaar in de aanpak van bijvoorbeeld de werkdruk. Het panel waardeert de enorme drive van docenten en begeleiders om naast inhoudelijke items ook teamontwikkeling en ondersteunende zaken aan te pakken en concludeert daaruit dat het personeelsbeleid vruchten afwerpt.

De hogeschool voldoet (vrijwel) aan de gestelde doelen op het gebied van scholing en didactische kwalificaties.

Pagina 6 van 11 De personele omvang is met een staf- student ratio van 1:21 relatief hoog. Toch is werkdruk een item; de hogeschool bespreekt dit structureel met haar docenten en heeft maatregelen genomen om de werkdruk te reguleren.
Het auditteam beoordeelt standaard 8 met een 'goed'.

Standaard 13, 14 en 15: Kwaliteitszorg

Het panel constateert dat alle opleidingen planmatig periodiek de onderwijseenheden evalueren op minstens de items die VHL-breed zijn afgesproken aan de hand van meetbare doelen. Hiermee en met de externe evaluatiemogelijkheden als de NSE-enquête en de HBO-monitor bewaken de opleidingen de kwaliteit van de beoogde eindkwalificaties, het programma, het personeel, de voorzieningen, de toetsing en de gerealiseerde eindkwalificaties.

De planning en uitvoering van de evaluaties zijn in elke opleiding structureel belegd bij de kwaliteitscoördinator. De opleidingen verwerken de resultaten van enquêtes in onder andere de managementinformatie. Het panel is van oordeel dat zowel de opzet en uitvoering van enquêtes aan de hand van meetbare doelen als het genereren van managementinformatie goed belegd en uitgevoerd zijn. Het panel komt tot het oordeel 'goed' voor standaard 13. Kwaliteitszorg is zeker geen 'papieren tijger' bij VHL maar een levend systeem dat meerwaarde levert voor de (dagelijkse) praktijk van onderwijsuitvoering. De uitkomsten van de verschillende evaluaties leiden er aantoonbaar toe dat de opleiding, daar waar gewenst/noodzakelijk, verbetermaatregelen treft om haar doelen te realiseren. Het auditpanel trof hiervan vele voorbeelden aan. De resultaten en analyses van enquêtes leiden ook tot hogeschoolbrede verbeteracties. Het panel spreekt zijn waardering uit voor de manier waarop de kwaliteitscycli op hogeschoolniveau, locatieniveau en opleidingsniveau elkaar beïnvloeden en versterken. Het panel komt voor standaard 14 tot het oordeel 'goed'. Het panel heeft vastgesteld dat de betrokkenheid van de diverse partijen als opleidingscommissie, examencommissie, medewerkers, studenten, alumni en afnemend werkveld goed geregeld is.

Het panel spreekt zijn waardering uit voor de (pro)actieve rol van de examencommissie. De opleiding koppelt de resultaten en enquêtes en verbeteracties systematisch terug. Het panel komt hiermee voor standaard 15 tot het oordeel 'goed' voor de opleiding Milieukunde en de Ad-programma's, locatie Leeuwarden.

Algemene conclusie:

Op grond van de hierboven vermelde oordelen en de beslisregels van de NVAO, komt het auditpanel dat de aanvullende beoordeling uitvoerde tot het eindoordeel 'positief' voor alle varianten van de hbo-bacheloropleiding Milieukunde en de Ad-programma's Integrale Handhaving Omgevingsrecht, Duurzame Waternotechnologie en Duurzaam Bodembeheer.

Ingevolge het bepaalde in artikel 5a.10, derde lid, van de WHW heeft de NVAO het college van bestuur van de Hogeschool Van Hall Larenstein te Velp in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze op het voornemen tot besluit van 9 april 2015 naar voren te brengen. Bij e-mail van 6 mei 2015 heeft de heer B. Schulte, senior beleidsmedewerker, namens het bestuur van deze gelegenheid gebruik gemaakt. Dit heeft geleid tot enkele tekstuele aanpassingen.

De NVAO besluit de accreditatietermijn te verlengen van de hbo-bachelor Milieukunde (240 ECTS; variant: voltijd, deeltijd en Associate degree programma's Integrale Handhaving Omgevingsrecht; Duurzame Watertechnologie; Duurzaam Bodembeheer; locatie: Leeuwarden) van de Hogeschool Van Hall Larenstein te Velp. De opleiding kent de volgende afstudeerrichtingen: Energie en Klimaat, Watertechnologie en –kwaliteit, Natuur en Milieu. De NVAO beoordeelt de kwaliteit van de opleiding als goed. De NVAO beoordeelt de kwaliteit van de Ad-programma's als voldoende.

Dit besluit is van kracht tot en met 31 december 2019.

Den Haag, 29 mei 2015

De NVAO
Voor deze:

Dr. A.H. Flierman
(voorzitter)

Tegen dit besluit kan op grond van het bepaalde in de Algemene wet bestuursrecht door een belanghebbende bezwaar worden gemaakt bij de NVAO. De termijn voor het indienen van bezwaar bedraagt zes weken.

Onderwerp	Standaard	Beoordeling door het panel	Beoordeling door het panel
		<i>Voltijd, deeltijd</i>	<i>AD</i>
1. Beoogde eindkwalificaties	De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	Voldoende	Voldoende
2. Onderwijsleeromgeving	Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren	Goed	Goed
3. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd	Goed	Voldoende
Eindoordeel		Goed	Voldoende

Onderwerp	Standaard	Beoordeling door het panel	Beoordeling door het panel AD-programma's
1. Beoogde eindkwalificaties	1. De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen		
2. Programma	2. De oriëntatie van het programma waarborgt de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en/of de beroepspraktijk.		
	3. De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.		
	4. De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.		
	5. Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.		
	6. Het programma is studeerbaar.	G	G
	7. De opleiding voldoet aan wettelijke eisen met betrekking tot de omvang en de duur van het programma.		
	3. Personeel	8. De opleiding beschikt over een doeltreffend personeelsbeleid.	G
9. Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.			
10. De omvang van het personeel is toereikend voor de realisatie van het programma.			
4. Voorzieningen	11. De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.		
	12. De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.	G	G
5. Kwaliteitszorg	13. De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.	G	G
	14. De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan realisatie van de streefdoelen.	G	G
	15. Bij de interne kwaliteitszorg zijn de opleidings- en examencommissie, medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.	G	G
6. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	16. De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.		
Eindoordeel		Positief	Positief

- Ir. R. Kloosterman (voorzitter) is Directeur AeQui;
- Dr. Ir. T.J.N.M. de Bruijn is lector binnen het Kenniscentrum Leefomgeving van Saxion;
- Ir. P.G.B. Hermans is hoofd technologie, sector Water Witteveen+Bos, en tevens lid van Provinciale Staten Overijssel;
- F.M.R. Willems volgt momenteel een pre-master traject Psychologie bij de Universiteit van Utrecht. Ze haalde haar BA aan het University college Maastricht.

Het panel werd ondersteund door drs. C.J. de Monchy, secretaris (gecertificeerd).

- Drs. W.G. van Raaijen is senior adviseur en partner bij Hobéon. Sinds 2004 treedt hij veelvuldig op als lead-auditor (voorzitter) bij accreditatie-audits in het hoger onderwijs;
- Ir. W.T. Fokkema is werkzaam binnen het Technology Transfer Office. De belangrijkste rol hierin is om zakelijke overeenkomsten met bedrijven te sluiten zodat de kennis van de universiteit in processen en producten toegepast kan worden;
- Dr. ir. T. de Bruijn is als lector werkzaam binnen het Kenniscentrum Leefomgeving van hogeschool Saxion. Daarnaast is hij directeur van stedenbouwkundig bureau IAA.
- N. Kreuze is vierdejaars student commerciële economie;

Het panel werd ondersteund door drs. B. Verstegen, secretaris (gecertificeerd).